

„Tatínek se obětoval, aby Jiřího Potůčka varoval,“ vzpomíná Antonín Burdych

12.4.2024 - Hana Benešová | Vojenský historický ústav Praha

Gestapo pátralo po vysílačce a „radiotelegrafistovi Jirkovi“, jenž stále unikal. V Pardubicích zatkli čtyřicet spolupracovníků výsadku Silver A. Bylo nutné najít pro Potůčka jiný, bezpečnější úkryt.

„Ke konci června 1942 k nám domů přišla na návštěvu tatínkova sestra Zdeňka s manželem Ladislavem Satranem, řídícím učitelem z Bohdašína. Strýc vypadal ustaraně, skoro nevnímal, co mu vyprávím. Zarazilo mě to, protože moje dětské historky vždy poslouchal pozorně,“ vzpomíná Antonín Burdych. „Tehdy mi bylo osm let, nemohl jsem vědět, že patří k sokolské odbojové organizaci S21B a už týden ukrývá pronásledovaného parašutistu. Jiří Potůček ze školy v Bohdašíně odvyšlál 26. června 1942 depeši o vypálení Ležáků.“

Gestapo pátralo po vysílačce a „radiotelegrafistovi Jirkovi“, jenž stále unikal. V Pardubicích zatkli čtyřicet spolupracovníků výsadku Silver A. Bylo nutné najít pro Potůčka jiný, bezpečnější úkryt.

„Teta Zdeňka poprosila o pomoc svého bratra, mého tatínka. Bydleli jsme na samotě v Končinách a v domě byla tajná skrýš na obilí, metr na dva metry.“

Podle všeho přišel Jiří Potůček k Burdychovým v neděli 28. června 1942.

„Žádný strach na rodičích ani na babičce s dědou nebyl znát. Víte, u nás doma byla vždy pohoda, optimismus máme asi vrozený,“ říká Antonín Burdych. „S bratrem jsme prožívali krásné dětství. Trhali jsme třešně v našem sadu, chodili do Sokola. Maminka byla hodná, tatínek měl smysl pro humor, dědeček uměl krásně vyprávět, babička byla starostlivá.“

V úterý 30. června 1942 jsem ze školy v Červeném Kostelci spěchal domů. Maminka totiž slíbila, že uvaří borůvkové knedlíky. V neděli jsem v lese borůvky nasbíral... Z vyučování jsem se vracel kolem čtvrté. Pod lesem jsem uslyšel rány, praskalo to, jako když se na zem házejí prkna. Za chvíli se přiřítíl četník. „Neviděl jsi tady běžet mužského v košili?“ Odpověděl jsem po pravdě, že ne. Kolem projelo tmavé gestapácké auto. Zhlédl jsem v něm dědečka. Za vozem utíkal můj dvanáctiletý bratr Vladimír.

Šli jsme s Vladimírem domů lesní cestou. Byla na ní tatínkova krev. Tatínek chtěl Jiřího Potůčka zachránit. Obětoval se pro něj,“ říká Antonín Burdych.

Bratrovy vzpomínky

„Bratr mi vylíčil, co se stalo. Odpoledne rodiče s dědou na poli třídili řepu, babička doma nebyla. Když k nám vtrhli gestapáci, Vladimír zrovna psal úkoly. Tatínek si všiml, že se něco děje a rychle přišel. „Kde je ten parašutista?“ křikl na tatínka gestapáci. Popadli bič na dobytek, který visel na stěně v chodbě, a začali ho mlátit. Tatínek opakoval, že o ničem neví. Potůček v úkrytu bez oken nic neslyšel. Tatínek ho chtěl nějak varovat, vyvolat hluk. V nestřeženém okamžiku se gestapákům vytrhl a dal se na útěk. Gestapáci po něm pálili z pistolí, kostelecký četník po tatínkovi střílel z pušky. Zasáhli ho šestkrát. Kostelecký četník Miroslav Mařan po válce vypověděl, že raněný tatínek prosil, ať ho zastřelí. „Zastřelte mě, ať nic neprozradím,“ vyzval prý četníka. Mařan to neudělal. Tatínka naložili na vozík. Vykrvácel, než s ním dojeli do Kostelce. Na pohřbu jsme byli jen my s bráchou a

teta Marie s manželem. Tatínka pohřbili 3. července v šest ráno. Byl pochovaný tři hodiny. V devět gestapo nařídilo exhumaci. Tělo odvezli do pardubického krematoria a popel vysypali do Labe, aby po tatínkovi nezbyla žádná památka.

Vladimír byl také u toho, když gestapáci prohledávali náš dům. Dědu postrkovali před sebou jako živý štít. Potůček musel střelbu slyšet... Když vyrazil ze své skrýše, vystřelil před sebe a zasáhl dědu do ramene. Děda se skácel a strhl s sebou ze schodů i tři gestapáky. Potůček vyběhl na půdu a vyskočil z vikýře ven. Než se gestapo vzpamatovalo, zmizel v žitném poli. Tehdy bylo žito vysoké. Bohužel se nestačil obout, utíkal bosý.

Vladimír mi všechno popsal. Bylo to poprvé a naposledy, kdy o tom mluvil.“

Pánbůh vás opatruj

„Přišli jsme k domu a uviděli maminku. Ležela na dvoře v trávě. Byla v šoku. Jeden gestapák nařídil, ať ji nejdřív odvezou do Náchoda na injekci a pak do vězení v Hradci Králové.

Borůvkové knedlíky, které uvařila, gestapáci snědli.

Tatínek byl mrtvej, dědu a maminku odvezli. Chyběla jim jenom babička... Gestapo ji sebralo večer... Políbila nás na čelo a řekla: ‚Pánbůh vás opatruj.‘ Pak ji odvedli. Šla hrdě, beze strachu. Maminku, babičku, dědu, tetu Zdeňku, strýce Satrana a další Potůčkovy spolupracovníky popravili 9. července 1942 na Zámečku v Pardubicích.

Nikdy jsem si neříkal, že kdyby se u nás Potůček neukrýval, rodiče by zůstali na živu. Nikdy! Jiří Potůček byl charakterní, odpovědný člověk. Statečný a obětavý. Není vůbec nic, co bych mu měl vytýkat, on bojoval za vlast.

Ze své vysílačky Libuše odeslal do Londýna tolik depeší! I prezident Beneš mu za to děkoval. Parašutisté se pochopitelně nemohli obejít bez pomoci domácích odbojářů. Velitel sokolské organizace S21B Josef Schejbal z Malých Svatoňovic se s mým strýcem domluvili už na jaře 1942, že se u nich na Bohdašíně Potůček bude moci v případě potřeby ukrýt.

Ne, neříkám si ani, že kdyby si teta Zdeňka nevzpomněla na tajnou skrýš na obilí, která byla v našem domě, náš život mohl být jiný. Nemám za zlé strýčka Satranovi, že se s žádostí o pomoc obrátil na doktora Dvořáčka. Považoval ho za spolehlivého člověka. Nevěděl, že lékařův švagr je nacist...“

Zrádce

„Museli jsme s Vladimírem odejít v tom, co jsme měli na sobě. Náš dům propadl Velkoněmecké říši, nastěhovala se do něj zaměstnankyně hradeckého gestapa Anna Ludwigová.

Bratr žil u tety, mě se ujali Kábrtovi, vzdálení příbuzní ze Rtně. Stýskalo se mi po mamince. Dali nám její úmrtní list, jenže já nevěřil tomu, že je mrtvá. Doufal jsem, že žije, že je v koncentráku a vrátí se domů.

Když jsem měl angínu, Kábrtovi mě vzali k místnímu doktorovi Vilému Dvořáčkovi. Věděl, kdo jsem, a přesto si naučtoval svoji péči. Jeho zrada přitom nejenom moje rodiče stála život...

Strýc Satran v sobotu 27. června 1942 navštívil Dvořáčka v ordinaci a požádal ho o pomoc při hledání dočasného úkrytu pro pronásledovaného parašutistu. Spoléhal na Dvořáčkovu důstojnickou čest, netušil, že jeho švagrem se stal František Beier, který se přihlásil k Němcům a byl členem

NSDAP. Dvořáček vyrazil svému švagrovi, kdo ho vyhledal a proč. Sepsané písemné hlášení se v pondělí dostalo na hradecké gestapo... Dvořáček se po válce pokusil otrávit. U soudu mu dali vysoký trest. Snížili mu ho kvůli tomu, že se přihlásil do Terezína a ošetřoval nemocné skvrnitým tyfem. Odseděl si jen devět let.

Po osvobození nám za rodiče a babičku s dědou předali válečné kříže. Vzpomínal jsem na ně na sokolském sletu v osmačtyřicátém, myslel jsem na všechny sokoly, kteří za naši zem položili svůj život. Já se snažil žít tak, aby ze mě rodiče měli radost, čestně a spravedlivě," uzavírá svoje vyprávění Antonín Burdych.

„Rodina Antonína Burdycha patřila za války mezi ty nejstatečnější a nejobětavější," dodává plk. Michal Burian, ředitel Odboru muzeí Vojenského historického ústavu Praha. „Burdychovi ukryli parašutistu Jiřího Potůčka, kterého pronásledovalo gestapo. V době stanného práva, krátce po vypálení Lidic a Ležáků, kdy zemi svíral strach, a na popraviště vedla zkratka. Uvědomovali si, co všechno riskují, přesto neváhali.“

Tento týden plk. Michal Burian navštívil Antonína Burdycha, aby mu popřál k jeho jubileu.

Hana Benešová

<https://www.vhu.cz/tatinek-se-obetoval-aby-jiriho-potucka-varoval-vzpomina-antonin-burdych>